

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Bárdos Artur*

Cím: *látogatás egy régi magyar szinigazgatónál*

Forrás: *Ar. Est*

Bp.
(Hely)

1921. 7. 8.
(Idő)

(Köt. v. füz.) (Old.)

Osztályozás

Tárgy

Hely

Idő

Személy

Szekesvárosi házi nyomda 1920

Látogatás egy régi magyar szinigazgatónál

Nemrégiben egyik köruti antikvárius értesített, hogy sok színházi vonatkozású könyve van. Nagyszabású és nagyon ritka könyvtárra bukkantam.

Egy teljes emberélet van ebben a könyvtárban, melynek egyetlen sora sem maradt elolvasatlan és csak azon kell csodálkozni: hogyan telhetett ez egyetlen emberéletből?

Még érthetlenebb, hogy nem egy elvonult tudós, hanem egy vidéki magyar szinigazgató életéből tellett ennyi műveltség és ilyen áhítat. *Rakodeczay Pál* a neve ennek a magyar szinigazgatónak, a kinek élete alkonyán meg kellett válnia könyvtárától.

Megtudtam, hogy *Rakodeczay Pál* Szentendrén tartózkodik betegesen és elhatároztam, hogy meglátogatom. De az igazságnak tartozom azzal, hogy a mi nagy *Jászai Marink* híres energiája és nagyszerű embersége nélkül talán maig sem jutottam volna ennél az elhatározásnak a kivételéhez.

Megérkeztünk a csendes kis dunamenti városba. A kocsis megállt az Alsó izbégi-ut egyik sárga kis házacskája előtt. A ház előtt, két botra támaszkodva, egy szürke szakállú, átható szemű kis ember állott, beszélgetett valakivel.

— Ez *Rakodeczay*! — kiáltotta *Jászai Mari* és már ugrott le a

kocsiról és rázta kezét a szakállas kis embernek, a ki megbénultan, szinte kővé váltan meredt a látományra. Alig találta meg a szavát, miközben beljebb kerültünk a házba:

— Istenem, *Jászai Mari*... Almodom? Husz éve, legalább husz éve... Istenem... Látja, én most így vagyok, ilyen nyomorult...

Akkorra már ott volt *Rakodeczayné* is, egészen fehérhajú, fiatalarcú asszony. Ugy, de úgy elsírta magát, *Rakodeczay* nem győzte mondani:

— Ne sirj, fiam, ugyan ne sirj már!

Az asszony nem állta meg, kiment a konyhába. Mikor künn volt, a botjával utána mutatott *Rakodeczay*:

— Ez az élő poézis. Mártir ez az asszony. Elsorvad a fájdalomtól, hogy engem így lát. Nélküle már rég nem volnék...

A kicsiny ablaku szegény szobában a falon néhány régi metszet, egy nagy keretben fényképek: *Rakodeczay* összes szerepeiben. Néhány tisztess butordarab és az egyik fal mellett nagy üresség, poleok helye: az eladott könyvtár.

Felajánlom, hogy a könyvtáramnál levő részét szívesen visszadom. *Rakodeczay* nemes büszkeséggel hártja el:

— A mire szükségem van belőle, azt úgy sem lehet elvenni tőlem: itt van a fejemben. A mi pedig nem kell, azt hadd vigyék. *Tudja-e* — fordul aztán *Jászaihoz* — megírtam az életrajzát! Ugy-e nem tudta? A kézirat itt van az íróasztalomban; a *Nemzeti Múzeumé* lesz. Igaz, hogy nem sok az

értelme: Magyarországon nem kell az ilyesmi. Kétkötetes nagy forrásmunkámat: »Egressy Gábor és koráé-t és másik nagyobb munkámat: »A színészet módszeré-t nem veszi, nem olvassa senki!

Most az életrajzát írja. 1868-ban, tizenkét éves korában került Pestre, a Nemzeti Színházban látta »Rákóczi Ferenc fogságát». Döntő benyomás. Elhatározza, hogy színész lesz. És elmegy könyvkereskedősegédnek, majd leteszi a tanári vizsgát, tanítói állást vállal, közben nagy energiával műveli magát, nyelveket tanul, könyveket ír.

Harmincegy éves, mikor édesanyja meghal és kerek 250.000 forintot örököl. Most aztán végre megvalósulhat a nagy álom: színész lesz és szinigazgató. Főként imádott *Shakespeare*-jét játszza. Angliából hozatja az ábrákat és minden *Shakespeare*-premierhez stilszerű drága jelmezeket csináltat. És mindezt — Zombornak,

Kecskemétnek és Kisújszállásnak! Százkilencvenhét-szer lép fel *Shakespeare*-szerepben.

— Nem hiszem, hogy megbuktam — mondja csendesén. — Egyszer-kétszer még meg lehet bukni. De 197-szer talán mégse.

Shakespeare-rel táplálni Zombort és *Kecskemétet*; hát erre, bizony, nem is olyan nehéz ráfizetni. Valami házépítésbe is beleviszik Pesten. Tönkrémeget. Sok-sok illuzióval szegényebben ismét elmegy tanárnak, a polgári iskolába. 1912-ben nyugdíjba megy, Szentendrén telepszik le és nyugdíjából

óhajt megélni... Aztán jön a háború, a betegség és a többi.

... Esteledik, mennünk kell. Megkérdezzük: mivel lehetnénk segítségére, mit óhajt, mire vágyik? Szép csendesén megfogja *Jászai* kezét, a szemébe néz és mondja:

— Emlékszik, mit mond *Kleopatra*, mikor *Caesar* követe megkérdi: mit üzen Rómába? „Mondd: halni vágnám!...” Hát én is ezt mondom.

Shakespeare-rel bucsuzik tőlünk a nagy britnek ez a Szentendrén felejtett hűséges, fáradt, öreg papja...
Bárdos Artur.